

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
16-166 / 11
Београд

АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН

дел.бр. 1714 датум: 16. 3. 2011.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/06), односно чл. 31. ст. 2. Закона о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС“, бр. 79/05 и 54/07), и чланова 33. и 35. Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману („Службени лист АПВ“, број 23/02, 5/04, 16/05 и 18/09), као и на основу чињеница и података прикупљених истраживањем о службеној употреби језика и писама националних мањина у Србији, Заштитник грађана и Покрајински омбудсман

УТВРЂУЈУ

У раду појединих матичних служби постоје пропусти који се састоје у следећем:

У матичним службама редослед уписа у матичне књиге личног имена припадника националних мањина према језику и правопису националне мањине којој припадају не спроводи се на истоветан начин.

Различито се поступа по захтевима за упис личног имена припадника националне мањине на језику националне мањине и његовом правопису у случајевима када је у матичне књиге лично име уписано на српском језику, ћириличким писмом - некада као по предлогу за промену личног имена, а некада као по захтеву за исправку уписа.

Различита пракса и поступања матичних служби на територији Републике Србије по захтевима за упис личног имена припадника националне мањине на језику националне мањине и према његовом правопису, у истим правним и фактичким ситуацијама, има за последицу неједнак правни положај грађана у погледу доношења одлука и поступака који се на основу њих воде, а међусобно се разликују по сложености, трајању и трошковима, што је супротно начелима добре управе.

Упутство о вођењу матичних књига и обрасцима матичних књига којим се ближе уређује штампање обрасца извода из матичних књига и остваривање права на службену употребу језика и писма припадника националне мањине није у сагласности са Законом о службеној употреби језика и писама јер прописује да се у јединицама локалне самоуправе у којима је статутом утврђено да је у службеној употреби језик припадника националне мањине, на полеђини обрасца извода из матичних књига из тачке 134 – 136.

Упутства могу штампати називи рубрика извода из матичних књига и на језику и писму националне мањине, а не двојезично како је Законом о службеној употреби језика и писама прописано.

На основу утврђених недостатака у раду, Заштитник грађана и Покрајински омбудсман упућују Министарству за државну управу и локалну самоуправу

ПРЕПОРУКУ

Потребно је да Министарство за државну управу и локалну самоуправу (у даљем тексту: Министарство), предузме неопходне мере из своје надлежности како би се у матичним службама истоветно примењивале законске одредбе, којима је утврђен начин и редослед паралеленог уписа личног имена припадника националне мањине у матичне књиге.

Потребно је да Министарство предузме неопходне мере како би све матичне службе на територији Републике Србије, по захтевима за упис личног имена припадника националне мањине на језику националне мањине и према његовом правопису у случајевима када је лично име уписано на српском језику и ћириличким писмом, поступале на истоветан начин и у најбољем интересу грађана.

Министарство ће изменама Упутства о вођењу матичних књига и образаца матичних књига сходно одредбама Закона о службеној употреби језика и писама обезбедити да се обрасци извода из матичних књига штампају двојезично.

Министарство за државну управу и локалну самоуправу обавестиће Заштитника грађана и Покрајинског омбудсмана у року од 60 дана од дана пријема ове препоруке, о предузетим мерама и поступању.

РАЗЛОЗИ

Упис личног имена у изворном облику у матичне књиге рођених, основ је за остваривање права на упис личног имена у друге јавне исправе и службене евиденције. Остваривањем права на коришћење личног имена на свом језику и према правопису тог језика, омогућава примену уставне и законске заштите права припадника националних мањина на очување идентитета.

Право на употребу језика и писама националних мањина зајамчено је чланом 79. Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/06) у којем је поред осталог утврђено да припадници националних мањина „на свом језику користе своје име и презиме“. Закон о заштити права и слобода националних мањина ("Сл. лист СРЈ", бр. 11/2002, "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 72/2009 - др. закон) у члану 9. прописује да припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање овог личног имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке личних података према језику и правопису припадника националне мањине. Ово право не искључује и паралелан упис личног имена и на српском језику, ћириличким писмом.

Међутим, упркос томе што је у правном поретку Републике Србије, право припадника националне мањине на коришћење личног имена, уздигнуто на ранг уставног права и детаљно уређено законима, у примени овог права, приметни су битни недостаци, што је

Заштитник грађана и утврдио истраживањем о остваривању права на службену употребу језика и писама националних мањина које је спровео 2009/2010. године. Резултати истраживања су, поред осталог, потврдили да постоји различита пракса у раду матичних служби и да се припадници националних мањина, приликом уписа личног имена на језику националне мањине и према његовом правопису суочавају са различитим поступањима матичних служби по захтевима за упис личног имена.

У спроведеном истраживању у јединицама локалне самоуправе у Републици Србији уочено је постојање разлика у погледу уписа личног имена у матичне књиге. Различита пракса је уочена између јединица локалне самоуправе у АП Војводина и јединица локалне самоуправе у осталим деловима Републике Србије. У матичним службама у јединицама локалне самоуправе на територији АП Војводина, у којима је спроведено истраживање, лично име припадника националне мањине се уписују прво на језику националне мањине којој припада и према његовом правопису, а затим на српском и ћириличком писму, док у другим деловима Републике Србије лично име припадника националне мањине уписују се прво, на српском језику, ћириличким писмом, а затим према језику националне мањине и његовом правопису. У вези са тим неопходно је истаћи да је одредбама члана 18а Закона о службеној употреби језика и писама („Сл. гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 и 30/10) и члана 17. став 1. Закона о матичним књигама („Сл. гласник РС“, бр. 20/09), прописано да се лично име уписује на српском језику и ћириличким писмом, а припадници националних мањина имају право на упис личног имена према језику и правопису припадника националне мањине, што не искључује паралелан упис и на српском језику, ћириличким писмом.

Поред тога истраживање је указало и на различиту праксу начина уписа личног имена припадника националне мањине у матичне књиге – у појединим матичним службама јединица локалних самоуправа лично име припадника националне мањине се уписује у загради, у другима у низу без заграда, а у трећима у два реда.

Истраживање је указало и на то да се припадници националних мањина, приликом остваривања истог права, у оквиру јединственог правног система, налазе у различитом фактичком положају. Наиме, испоставило се да матичне службе различито поступају по захтевима припадника националних мањина за упис личног имена према језику и правопису националне мањине којој припадају, када су лична имена у матичне књиге уписана само на српском језику, ћириличким писмом. Поједине матичне службе врше упис личних имена у редовном поступку за промену имена и презимена, друге у скраћеном поступку, треће врше промену уписа, а неке исправку уписа. Ово узрокује неједнак третман грађана у зависности од чињенице на територији које јединице локалне самоуправе остварују своје право: а) сложености поступка (код редовног поступка за промену имена странка мора да достави уверења да није кажњавана, уверење из пореске управе и уверење о држављанству, у осталим поступцима то није случај); б) трајања поступка („одмах“, у року од једног дана или року од неколико дана) и в) трошкова (поједине јединице локалне самоуправе не наплаћују таксу, а код оних које то чине, износ таксе је различит).

Сваки од надлежних органа мора имати у виду да је у обавези да поступа искључиво по закону, да стручно и ефикасно одговара на захтеве грађана, да буде окренут потребама грађана и њиховом испуњавању, отворен и лако доступан грађанима према којима поступа са уважавањем и пажњом, као и да им не наноси штету већ да омогућава остваривање и заштиту њихових права у највећој могућој мери, чувајући истовремено и јавни интерес.

Обавеза равноправног третмана тражи од органа управе да подједнако поступају према свим грађанима у истој правној ситуацији, али и да не примењују прописе на исти начин у битно различитим ситуацијама.

Најзад, истраживање је потврдило чињеницу да тачка 137. Упутства о вођењу матичних књига и образаца матичних књига („Сл. гласник РС“, бр. 109/09, 4/10 – испр. и 10/10), није у складу чланом 18. став 3. Закона о службеној употреби језика и писама.

Наиме, члан 2. став 1. Закона о службеној употреби језика и писама између осталог, прописује да се службеном употребом језика и писама сматра нарочито употреба језика и писама у вођењу прописаних евиденција од стране градских и општинских органа, као и организација које врше јавна овлашћења на територији општине и града, као и издавање јавних исправа и других исправа које су од интереса за остваривање утврђених права грађана, а чланом 3. ставом 1. Закона о матичним књигама прописано је да су матичне књиге, изводи и уверења која се издају на основу матичних књига јавне исправе.

Одредбама члана 18. став 3. Закона о службеној употреби језика и писама прописано је, да се обрасци јавних исправа, као и обрасци евиденција за потребе подручја на којима су у службеној употреби језици националних мањина, **штампају двојезично, на српском и на језику сваке националне мањине чији је језик у службеној употреби.**

Поменути Упутством, тачком 137. је прописано да се, у јединицама локалне самоуправе у којима је статутом утврђено да је у службеној употреби језик припадника националне мањине, **на полеђини** обрасца извода из матичних књига из тачке 134. – 136. Упутства **могу** штампати називи рубрика извода из матичних књига и на језику и писму националне мањине, а ако је више језика националних мањина у службеној употреби текст на тим језицима исписује се по азбучном реду.

Ценећи утврђене чињенице и правне прописе, Заштитник грађана и Покрајински омбудсман упућују препоруку Министарству за државну управу и локалну самоуправу, **како би се доследном применом прописа и јединственом праксом у раду матичних служби, обезбедио једнак приступ и заштита права грађана припадника националних мањина на упис и коришћење личног имена према језику и правопису националне мањине којој припадају** утврђујући рок од 60 дана за отклањање уочених недостатака и достављање обавештења о томе.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН

Саша Јанковић

Анико Мушкиња Хајнрих